

Redegørelse nr. R 4 (8/10 2015)

Folketinget 2015-16

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 8/10 15 om Østersørådssamarbejdet.

(Redegørelse nr. R 4).

Udenrigsministeren (Kristian Jensen):

INDLEDNING

Delegationen til Nordisk Råd har udbedt sig en årlig redegørelse for samarbejdet i Østersørådet som supplement til en tilsvarende redegørelse for det nordiske samarbejde. Denne redegørelse behandler udviklingen i Østersørådets regi under estisk formandskab for Østersørådet i perioden 1. juli 2014 – 30. juni 2015.

ØSTERSØSAMARBEJDET – DANSKE PRIORITETER

Danmark prioriterer Østersø-samarbejdet.

Siden Østersørådets oprettelse for mere end 20 år siden har Danmark spillet en aktiv rolle i udviklingen af Østersø-samarbejdet. Det gælder både inden for rammerne af Østersørådet. Og det gælder det samarbejde, som udfolder sig under EU's Østersøstrategi, Den nordlige Dimension samt Helsingforskommissionen (HELCOM) og andre regionale samarbejdsfora.

Som tidligere rapporteret blev et oplæg til dansk politik for Østersø-samarbejdet i 2013 godkendt på politisk niveau. Oplægget opstiller tre politiske målsætninger for, hvad Danmark ønsker at opnå inden for rammerne af Østersø-samarbejdet, nemlig:

Ét hovedmål: At binde Østersø-regionen sammen i et stadig tættere samarbejde mellem alle Østersølandene.

To prioritetsområder: At sætte fokus på klima- og miljøbeskyttelse samt øget velfærd, dvs. vækst i bred forstand.

Tre centrale samarbejdsfora: At koncentrere kræfterne om samarbejdet inden for Østersørådet, EU's Østersøstrategi og Den nordlige Dimension for at få mest mulig effekt ud af eksisterende ressourcer. Østersøindsatsen i andre fora, herunder HELCOM, trækker i samme retning.

Regeringen agter at arbejde videre på dette grundlag.

ØSTERSØRÅDETS ORGANISATION

– *Østersørådet (Council of the Baltic Sea States – CBSS)*

Østersørådet er det samlede forum for et regionalt, multilateralt og mellemstatsligt samarbejde mellem rådets 11 medlemslande, dvs. Danmark, Estland, Finland, Island, Letland, Litauen, Norge, Polen, Rusland, Sverige og Tyskland samt EU, på en lang række områder. Østersørådet hører sammen med EU's Østersøstrategi, Den nordlige Dimension samt

Helsingforskommissionen HELCOM til de centrale fora for samarbejdet i Østersøregionen.

Formandskabet for Østersørådet går på skift blandt medlemslandene og er af et års varighed. Hvert formandskabsland fastlægger prioriteterne for sin indsats. Det estiske formandskab satsede på praktiske resultater samt øget effektivitet og samarbejde inden for Østersørådets tre langsigtede prioriteter: regional identitet, bæredygtig vækst og en sikker region. Pr. 1. juli 2015 overtog Polen formandskabet for såvel Østersørådet som et antal under- og søsterorganisationer efter Estland.

– *Østersøtopmøder*

Medlemslandenes regeringschefer og Kommissionens formand er siden 1996 trådt sammen én gang årligt i lige årstal for at udstikke overordnede retningslinier for samarbejdet i regionen. Disse topmøder står formelt uden for Østersørådets organisation, men Østersørådet er ansvarligt for at forberede og følge op på dem. Som tidligere rapporteret blev det forudsete topmøde i juni 2014 aflyst af det daværende finske formandskab på grund af Ukraine krisen. Næste topmøde skal efter planen finde sted i 2016.

– *Rådet*

Rådet består af medlemslandenes udenrigsministre samt EU og er organisationens øverste organ. Det mødes ordinært én gang årligt i ulige årstal for at fastlægge generelle politiske retningslinier for og varetage den overordnede koordination af samarbejdet. Det planlagte udenrigsministermøde i Estland i juni 2015 blev aflyst af det estiske formandskab.

Næste udenrigsministermøde skal efter planen finde sted i 2017 under islandsk formandskab.

– *Embedsmandskomiteén (Committee of Senior Officials)*

Embedsmandskomiteén består af højtstående repræsentanter for hvert enkelt medlemsland. Komiteén behandler og tager stilling til spørgsmål, der hører under Rådet, og bistår således med den overordnede ledelse af organisationen. Antallet af møder varierer fra formandskab til formandskab. Under det estiske formandskab mødtes komiteén fem gange.

DET ESTISKE FORMANDSKAB FOR ØSTERSØRÅDET JULI 2014 – JUNI 2015

I de sidste dage af det finske formandskab godkendte Østersørådet i juni 2014 to tekster, der henholdsvis vedrører gennemførelsen af den såkaldte Vilnius-deklaration om 2020-visionen for Østersørådet og opdaterer Østersørådets langsigtede prioriteter. Begge tekster har til formål at gøre Østersørådets arbejde mere målrettet og resultatorienteret. Det sker dels ved at opstille mere konkrete målsætninger for virkeliggørelsen af Vilnius-deklarationen, dels ved at reducere og dermed fokusere Østersørådets langsigtede prioriteter, der fremover vil omfatte tre områder, nemlig fremme af regional

identitet, af bæredygtig og fremgangsrig region samt af en sikker og tryk region.

Estland satte under sit formandskab kræfterne ind på at drive den praktiske virkeliggørelse af Vilnius-deklarationen og Østersørådets prioriteter fremad. Det skete under mottoet: Praktiske fremskridt, effektivitet og samarbejde.

Som udløber heraf har Østersørådets embedsmandskomite (CSO) udarbejdet en informationsnote, der opregner de fremskridt, der er opnået i implementeringen af Østersørådets langsigtede prioriteter siden juli sidste år. Noten indeholder også en rettesnor for, hvordan den videre udmøntning af prioriteterne bør foregå. Et bilag til noten indeholder en oversigt over konkrete aktiviteter, som i samme periode er blevet gennemført. Begge dokumenter er optrykt som bilag til denne redegørelse. (Ikke optrykt her).

Det var hensigten, at de to dokumenter skulle have været godkendt på det planlagte udenrigsministermøde i juni i Estland. Men udenrigsministermødet blev aflyst af det estiske formandskab. I stedet blev teksterne den 20. juni 2015 godkendt i tavshedsprocedure. De er begge optrykt som bilag til denne redegørelse. (Ikke optrykt her).

RESUMÉ AF SAMARBEJDET I ØSTERSØRÅDET I RAPPORTERINGSPERIODEN

– Regional identitet

På kulturområdet fortsætter arbejdet i overvågningsgruppen for samarbejde om den kulturelle arv (*Baltic Sea Monitoring Group on Cultural Heritage Cooperation*), som udspringer af et kulturministermøde i 1997, i de multilaterale kultursamarbejdsfora *Ars Baltica*, der fungerer som tænketank på kulturområdet i Østersøregionen, og inden for prioritetsområdet kultur under EU's Østersøstrategi. I rapporteringsperioden er der ikke sket væsentlige udviklings tiltag i forhold til tidligere år.

– Bæredygtig og fremgangsrig region

Samarbejdet på miljøområdet foregår i ekspertgruppen for bæredygtig udvikling (*Expert Group on Sustainable Development – Baltic 21*). Dens mandat fokuserer på strategisk samarbejde på områderne: klimaforandring; bæredygtig udvikling i byer og på landet, bæredygtigt forbrug og produktion samt innovation og uddannelse i bæredygtig udvikling. Ekspertgruppen har arbejdet efter en strategi for bæredygtig udvikling i regionen for årene 2010-2015, som blev godkendt på det 16. udenrigsministermøde i juni 2011. Desuden har ekspertgruppen udarbejdet kriterier for de såkaldte Lighthouse-projekter.

Helsingforskommissionen (*HELCOM*) har til opgave at fremme en god miljøtilstand i Østersøen. Det kan ske gennem vedtagelsen af lovgivningsmæssige, administrative eller andre relevante forholdsregler, der kan forebygge og fjerne forureningen af Østersøen.

Arbejdet foregår inden for rammerne af Helsingforskonventionen af 1992 om beskyttelse af havmiljøet i Østersøområdet. Alle ni kyststater omkring Østersøen samt EU-Kommissionen er kontraherende parter til konventionen. *HELCOM* er en af Østersørådets strategiske partnere.

På det årlige kommissionsmøde den 3.-4. marts 2015 blev der vedtaget 6 nye rekommandationer med henblik på forbedring af de bredskabsmæssige forhold og samarbejdet herom samt om fælles retningslinjer for håndtering af opgravet

havbundsmateriale og om konsultation i forbindelse med konstruktion af nye anlæg, der kan påvirke Østersøens miljø.

Ekspertgruppen for maritim politik (*Expert Group on Maritime Policy*) afholdt under estisk formandskab to møder i foråret 2015. Fokus fra det estiske formandskabs side var primært på kystturisme og den maritime sektors betydning for lokal- og regionaludvikling. I rapporteringsperioden blev det besluttet at forlænge gruppens virke i 3 år. Det blev endvidere besluttet, at man i løbet af det polske formandskab vil foretage en vurdering af mandatets indhold. Det er således opfattelsen, herunder fra dansk side, at der er behov herfor, da gruppens hidtidige resultater har været begrænsede. Dette, måske fordi der i forvejen udfolder sig et omfattende samarbejde i andre fora omkring regler for skibe, som sejler i Østersøregionen, samt om den tekniske udvikling af skibsfart og sejladsikkerhed. Danmark ser primært gruppen som et forum for videndeling og arbejder for at samordne gruppens arbejde med andre fora inden for maritimt samarbejde i Østersøregionen, særligt EU's Østersøstrategi og *HELCOM*.

Østersørådet indgår desuden i et samarbejde med *Baltic Sea Labour Forum* (*BSLF*), der blev etableret i november 2011 i Hamborg. *BSLF* danner ramme for en social dialog repræsentanter for arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer samt offentlige og parlamentariske institutioner om arbejdsmarkedsspørgsmål. *BSLF* omfatter 28 medlemsorganisationer fra 8 lande. Det årlige rundbordsmøde planlægges afholdt i efteråret 2015

Den organisatoriske ramme for energiministrenes samarbejde er *Baltic Sea Energy Cooperation* (*BASREC*).

BASREC-landene blev i foråret 2015 enige om at indstille projektaktiviteterne pr 1. januar 2016, hvor en ny samarbejdsperiode ellers skulle være påbegyndt. Det beror på, at EU-Kommissionen og medlemslandene i foråret 2015 blev enige om at styrke og effektivisere energisamarbejdet i regionen ved bl.a. at reducere antallet af samarbejdsinitiativer om energi, herunder i *BASREC*. I den forbindelse besluttede Europa-Kommissionen og EU-medlemslandene at forny og forstærke det eksisterende samarbejde i *Baltic Energy Market Interconnector Plan* (*BEMIP*) ved at underskrive et Memorandum of Understanding, hvorefter det energipolitiske samarbejde i regionen vil ske i *BEMIP*.

Samarbejdet i *BEMIP* omfatter udover el- og gasinfrastruktur og -marked nu også energiforsyningsikkerhed, energieffektivitet, vedvarende energi og kernekraft (med undtagelse af Danmark).

– Sikker og tryk region

Specialgruppen vedrørende menneskehandel (*Task Force against Trafficking in Human Beings – TF-THB*) blev nedsat i 2006 i fortsættelse af et nordisk-baltisk samarbejde på området. Arbejdsgruppens mandat udløb ved udgangen af juni 2014, men der er bred opbakning, herunder fra Danmark, til arbejdet i *TF-THB*, som har høstet betydelig international anerkendelse. Østersørådets embedsmandskomite besluttede derfor allerede i december 2013 at forlænge specialgruppens mandat til udgangen af 2017.

I rapporteringsperioden har gruppen:

- Opstartet et nyt projekt omkring bekæmpelse af menneskehandel og støtte til ofre i forskellige lokalsamfund (distrikter / kommuner) i Østersølandene »Strengthening the Role of Municipalities in the Work against Trafficking in Human Beings«. Projektet løber fra november 2014 – oktober 2015. Som en del af projektet har der bl.a. været afholdt et seminar den 19.-20. maj i Riga.

- Implementering af TRACE projektet (Trafficking as a Criminal Enterprise), der er fuldt finansieret af EU-midler, og som kører i en 2-årig periode fra maj 2014 – april 2016. Projektet har bl.a. til formål at støtte relevante aktører i bekæmpelsen af menneskehandel ved at vurdere og konsolidere information omkring bagmændene.
- Udgivet nye guidelines mod menneskehandel til tvangsarbejde »Guidelines to prevent abusive recruitment, exploitative employment and trafficking of migrants workers in the Baltic Sea region«. Guidelines er udarbejdet på baggrund af ekspertmøder med bidrag fra alle Østersølande, herunder Danmark.
- Afholdt en international konference om bekæmpelse af menneskehandel til tvangsarbejde med titlen »Responsible Business: Prevention of Human Trafficking and Labour Exploitation in the Baltic Sea Region«.

I rapporteringsperioden har Ekspertgruppen vedrørende udsatte børn (*Expert Group for Cooperation on Children at Risk*) under estisk formandskab fokuseret på brugen af familiepleje som alternativ til institutionspleje, børns rettigheder, håndteringen af transnationale børnebeskyttelsessager samt børnevenlige retlige standarder. Under det estiske formandskab blev der afholdt et ekspertmøde på børneområdet i maj 2015. Fokus for mødet var brug af plejefamilieanbringelser og udsatte børns rettigheder.

På beredskabsområdet har netværket vedr. civilbeskyttelse (*CBSS Civil Protection Network*) fortsat været forum for udveksling af erfaringer og best practices i regionen. I rapporteringsperioden har det estiske formandskab haft særligt fokus på brandforebyggelse og på vurdering af effektmåling i relation til forebyggelsestiltag. Dette tema er således blevet drøftet i netværket, ligesom det prægede dagsordenen for det årlige møde mellem regionens generaldirektører på beredskabsområdet i Estland i juni 2015.

Ekspertgruppen vedr. nuklear og radiologisk sikkerhed (*Expert Group on Nuclear and Radiation Safety*) har yderligere udviklet det faglige netværk inden for nuklear og radiologisk sikkerhed, hvilket blandt andet omfatter samarbejde om fælles filformater og fælles standarder. Netværket kan således anvendes direkte til at forbedre landenes evne til at analysere og identificere radiologiske og nukleare materialer. Foruden de halvårige møder har gruppen i rapporteringsperioden afholdt to ekspertkonferencer om henholdsvis nukleare efterforskningsmetoder og miljøovervågning.

– Baltisk forskningsnetværk

Som opfølgning på en invitation fra Hamburg-Senatet og Østersørådet blev der den 19. februar 2015 afholdt en brainstorming workshop for Baltisk forskningsnetværk (*Baltic Science Network*). I workshoppen deltog 28 delegater fra alle Østersølandene – »vise kvinder og mænd« udpeget af de nationale myndigheder. Deltagerne kom fra uddannelses-, videnskabs- og forskningsministerierne og omfattede også repræsentanter fra Østersørådet, EU's Østersøstrategi og Nordisk Ministerråd.

På workshoppen drøftede deltagerne perspektiverne for et videnskabs samarbejde i Østersøregionen, temaer af fælles interesse for et tværnationalt videnskabs samarbejde blev identificeret. En passende struktur for et overordnet regionalt rammeværk, som vil sikre bedre forbindelser mellem forskning og højere uddannelsesressourcer i Østersøregionen, blev desuden skitseret. Videnskabs/forskningsministerierne fra de otte Østersølande, som er medlem af EU, har bekræftet deres interesse i at deltage i det Baltiske forskningsnetværk.

Der er indtil videre gennemført en workshop/paneldiskussion om det baltiske forskningsnetværk under det 6. årlige forum for EU-strategi for Østersøregionen (Jurmala, 15. juni 2015) samt et internt møde for at uddybe myndighedsstrukturen af netværket i detaljer, organiseret som et back-to-back møde under det årlige forum for EUSBSR (Jurmala, 15. juni 2015).

Det officielle startskud på forskningsnetværket ventes aflyret i foråret 2016 under polsk formandskab. Det langsigtede mål er at implementere det baltiske forskningsnetværk som et flagskibsprojekt inden for EU's Østersøstrategi.

– Ydre forbindelser

Der er over årene etableret en fast praksis for, at Østersørådets formandskab deltager i åbningen af den årlige Parlamentariske Østersøkonference (*Baltic Sea Parliamentary Conference*), som senest fandt sted i august 2015 i Rostock, Tyskland. Østersørådet ønsker hermed at styrke samspillet med Østersø-parlamentarikerne.

Hermed slutter redegørelsen.
